

การสร้างสรรค้หมอลำเพลินร่วมสมัยจากฮูปแต้มวรรณกรรมสังข์สินไซ*
THE CREATION OF CONTEMPORARY MOR LAM PLEARN
OF SANG SINSAI'S HOOP TAEM

รสสุคนธ์ อัมเถื่อน

Rossukon Omthuan

ระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์

Rapeepan Sirisumpan

รังสรรค์ สิงห์เลิศ

Rungson Singhalert

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

E-mail: aimohm1130@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค้การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยจากการวิเคราะห์ฮูปแต้มวรรณกรรมสังข์สินไซ ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดพื้นที่วิจัยเป็นวัดที่มีฮูปแต้มสังข์สินไซ ตอนด่านเทพกนิรี จำนวน 5 วัด ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 18 คน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจำนวน 20 คน ตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสรรค้การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยด้านลีลาท่ารำได้ออกแบบในรูปแบบใหม่ จำนวน 120 ท่า โดยนำท่ารำแม่บทอีสานของนางฉวีวรรณ พันธุ เป็นแม่แบบในการออกแบบท่ารำ ที่คงความเป็นเอกลักษณ์ของลำเพลินดั้งเดิม แต่มีกลิ่นไอของนาฏศิลป์ตะวันตก โดยใช้ลีลาท่ารำที่เข้าแบบบัลเล่ย์ เช่น การยืนบนปลายเท้า การยกเท้า การพอยท์เท้า และการเคลื่อนไหว ด้านดนตรีสร้างสรรค้ขึ้นใหม่เป็นทำนองดนตรีไทยร่วมสมัยแต่ยังคงใช้ทำนองลำเพลินเป็นทำนองหลักของการแสดง ด้านบทร้องกลอนลำนำเรื่องราวจากวรรณกรรมสินไซตอนด่านเทพกนิรี ที่ปริวรรตโดยจินดา ดวงใจ เป็นเค้าโครงเรื่องหลักในการสร้างสรรค้บทร้องกลอนลำ ด้านฉากและเวทีใช้โทนสีวรรณะเย็น ได้แก่ สีคราม สีเหลือง สีขาว สีเขียว สีน้ำตาล และสีดำ ตามที่ได้ปรากฏบนผนังลิมเพื่อให้การแสดงมีสวยงามสมจริง และ

* Received April 8, 2022; Revised April 17, 2022; Accepted April 29, 2022

ด้านเครื่องแต่งกายได้ออกแบบโดยวิเคราะห์จากฮูปแต้ม นำมาสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายในรูปแบบใหม่ตามจินตนาการของผู้วิจัย โดยยึดโทนสีที่สอดคล้องกับฮูปแต้ม

คำสำคัญ: ลำเพลินร่วมสมัย, ฮูปแต้ม, วรรณกรรมสังขสิทธิ์

Abstract

The objective of this research article were to create contemporary Morlam Plearn from the Hoop Taem of Sang Sinsai literature analysis. Data were collected by using Documentary Studies, observation, interview, group discussion and workshop. The delimitation of this research was considered 5 temples that have Sang Sinsai's Hoop Taem especially in Kinnaree path part. There were 43 informants in this study which are 5 of Key-Informants, 18 of Casual Informants, and 20 of general informants. The information validity and reliability were tested by triangulation, Analytic Induction, and Content Analysis. The study found that the Sang Sinsai's Hoop Taem analysis led to contemporary Morlam Plearn. In dancing style, there were 120 of new dancing patterns created by based on the model of Mrs. Chawiwon Phantu's Isan dancing style. Even though the new patterns of dancing were blended with western style of dancing especially ballet like tiptoes standing, foot step and dancing movement, this dance remained the original unique style of Lam Plearn. Music styles in this performance were rearranged in contemporary style, but it still remained Lam Plearn as a main rhythm along the show. The story of Sang Sinsai in Kinnaree path part was adapted to Klonlam texts as a play based on Jinda Duangjai's model. Cool tones of color such as Indigo, yellow, white, green, brown, and black which present on Sim wall were adapted to the stages and scenes for the realistical show. The custom which is used in this show were designed by Hoop Taem's characters based on the researcher's imagination. The customs in this show were mainly held on indigo, green, and yellow according to Hoop Taem.

Keywords: Contemporary Isan Lam Plearn, Hoop Taem, Sang Sinsai literature

บทนำ

ลำเพลิน เป็นหมอลำที่พัฒนามาจากหมอลำหมู่ จารูวรรณ ธรรมวัตร ได้กล่าวว่า หมอลำประเภทนี้เกิดขึ้นภายหลังหมอลำหมู่แบบลำพื้นเวียง เป็นรูปแบบการแสดงหมอลำที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากทั้งในด้านทำนอง ดนตรีที่ใช้ประกอบและการแต่งกาย หมอลำเพลินจะใช้ทำนองลำที่มีจังหวะเร็วคึกคักและเปล็ดเพลิน ดนตรีที่ใช้ประกอบจะมีแคนและดนตรีสากล เช่นกลองชุดกีตาร์ ออร์แกน เบส แซกโซโฟน เป็นต้น ทำนองการฟ้อนรำก็จะไม่อ่อนช้อยเหมือนลำเรื่อง ผู้แสดงจะใช้วิธีเต้นคล้ายกับการเต้นรำในจังหวะเร็วสนุกสนาน มือที่ฟ้อนก็จะแข็งเพราะผู้แสดงไปเน้นที่การเต้นและย่าทำให้เข้าจังหวะสมัยใหม่ ทำนองลำก็จะคล้ายกับทำนองเพลงลูกทุ่งที่กำลังนิยมในขณะนั้นการแต่งกายผู้แสดงฝ่ายหญิงจะนุ่งกระโปรงสั้นๆ เพื่อล่อตาล่อใจผู้ชม (จารูวรรณ ธรรมวัตร, 2520) ไพบุลย์ แพงเงิน ได้กล่าวว่า หมอลำเพลินได้รับความนิยมมากในช่วงประมาณปี 2515 - 2520 หลังจากนั้นได้ซบเซาลงไป มีหมอลำที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงเป็นลำดับหลายคนด้วยกัน เช่น หมอลำคณะลำเพลินเจริญใจ คณะอีสานลำเพลิน คณะร้อยเอ็ด เพชรสยาม เป็นต้น (ไพบุลย์ แพงเงิน, 2534)

ความเจริญทางเทคโนโลยีสูงขึ้น ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนไป วรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน ซึ่งเป็นมรดกตกทอดของบรรพบุรุษถูกกลืนและไม่ให้ความสำคัญ เยาวชนในท้องถิ่นภาคอีสานแทบไม่รู้จักคุณค่าและความหมายของสิ่งเหล่านี้ รูปแบบการแสดงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งเน้นความบันเทิง ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ จนละเลยคุณค่าทางวัฒนธรรม ส่งผลให้หมอลำเพลินในท้องถิ่นภาคอีสานยังคงล่าหลัง ความต้องการของการแสดงลำเพลินลดน้อยลง ประกอบกับในส่วนของนักแสดงลำเพลินประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น ขาดผู้สนับสนุนทั้งในหน่วยงานราชการ เอกชน สถานศึกษาและขาดผู้ที่สืบทอดการแสดง ผู้ที่ทำการแสดงมีครอบครัว และแยกไปทำมาหากินอย่างอื่นมากขึ้น ทำให้คณะหมอลำเพลินที่เคยก่อตั้งก็ทั้งการแสดงทำให้ปัจจุบันการแสดงหมอลำเพลินไม่มีการสืบทอดคงเหลือแต่ผู้ร่วมงานที่ยังคงเล่นและร้องหมอลำได้แต่ก็กระจัดกระจายกันออกไป การจ้างหมอลำเพลินก็ไม่มีผู้นิยม เนื่องจากความชอบของคนในปัจจุบันจะหันไปชอบหมอลำชิง หรือจ้างหมอลำว่าไรดี รถแห่ ที่มีจังหวะสนุกสนานเร้าใจมากกว่า จากเหตุนี้ทำให้วัฒนธรรมการฟังหมอลำเปลี่ยนไป การแสดงออกที่เสื่อมถอยและไม่เหมาะสมของผู้ชม การทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหรือเยาวชน ที่เสพแค่ความบันเทิงสนุกสนานเท่านั้น โดยเป็นการกระทำที่ลดคุณค่าความงามที่ควรอนุรักษ์ของวรรณกรรมอีสานและหมอลำเพลินในอดีตไปในที่สุด จึงเป็นประเด็นที่ท้าทายว่า จะทำอย่างไรให้หมอลำเพลินกลับมาได้รับความสนใจอีกครั้งในยุคปัจจุบันที่กระแสวัฒนธรรมจากต่างชาติในมิติต่างๆ กำลังแพร่กระจายเข้ามาอย่างต่อเนื่อง

การแสดงศิลปะแบบร่วมสมัยถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางเมื่อมีการนำศิลปะแบบดั้งเดิมมาปรับประยุกต์ให้มีความร่วมสมัยและดึงความสนใจของคนในยุคปัจจุบัน เป็นการแสดงที่มี

รูปแบบการเคลื่อนไหวที่สร้างสรรค์ขึ้นจากจินตนาการของผู้สร้างหรือผู้แสดง โดยท่าทางที่แสดงออกไม่ยึดรูปแบบที่เคร่งครัดตามการเคลื่อนไหวแบบดั้งเดิม นิยมสร้างสรรค์ให้เหมาะสมตามยุคสมัยและความนิยมของผู้ชม ซึ่งในความเป็นร่วมสมัยอาจแสดงออกมาจากท่าทางการเคลื่อนไหวของผู้แสดง บทเพลงประกอบ การแต่งกาย เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงได้แรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัย จากการวิเคราะห์อุปสรรคแต่มวรรณกรรมสังข์สินไช ซึ่งอุปสรรค คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์ วิหาร เป็นงานจิตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ชาวอีสานเรียกภาพจิตรกรรมฝาผนังว่า “อุปสรรค” และเรียกโบสถ์ว่า “สิม” คำว่าสิม มาจากคำว่า สิม่า หรือ เสม่า ซึ่งมีหลายแบบ แต่ที่ยังหลงเหลือให้เป็นอยู่ส่วนใหญ่เป็นสิมที่ก่อด้วยอิฐดิบ หรืออิฐเผาฉาบปูน มีสิมโถงหรือสิมโปร่ง (อายุประมาณ 200-250ปี) และสิมก่อผนังหรือสิมทึบ (อายุประมาณ 100-200 ปี) ส่วนอุปสรรค มักอยู่ด้านนอกและด้านในสิม ช่วงแต่้มจะบรรยายเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวอีสาน วรรณกรรมอีสาน อาทิเช่น สังข์สินไช และเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ศึกษาที่มาและความสำคัญของปัญหาของหมอลำเพลินในปัจจุบัน ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมี แนวคิดริเริ่มที่จะสร้างสรรค์ผลงานโดยนำเสนอในรูปแบบหมอลำเพลินร่วมสมัยที่ยังไม่เคยมีผู้ใดเคยสร้างสรรค์ผลงานการแสดงในรูปแบบเช่นนี้มาก่อน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงการพัฒนางานสร้างสรรค์ในรูปแบบของการแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยจากอุปสรรคแต่มวรรณกรรมสังข์สินไช

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างสรรค์หมอลำเพลินร่วมสมัยจากการวิเคราะห์อุปสรรคแต่มวรรณกรรมสังข์สินไช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาที่มาและความสำคัญของปัญหาของหมอลำเพลินในปัจจุบัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานโดยนำเสนอในรูปแบบหมอลำเพลินร่วมสมัยที่ยังไม่เคยมีผู้ใดเคยสร้างสรรค์ผลงานการแสดงในรูปแบบเช่นนี้มา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

พื้นที่วิจัย ผู้วิจัยเลือกพื้นที่วิจัยแบบเจาะจง โดยเลือกวัดที่มีสิมที่มีอายุการก่อสร้าง 60 ปี ขึ้นไป และมีอุปสรรค เรื่อง วรรณกรรมสินไช ตอน ด่านเทพกนิรี จำนวน 5 วัด ประกอบด้วย 1) สิมวัดไชยศรี ตำบลสาวะถี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ก่อสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2443 2) สิมวัดสวนวารีย์พัฒนาราม ตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ก่อสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2466 3) สิมวัดโพธาราม ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ก่อสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2451 4) สิมวัดหนองเหล่า ตำบลหนองเหล่า อำเภอกิ่งโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี

ก่อสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2470 และ 5) สิมวัดประตู่ชัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
ก่อสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2461

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักวิชาการด้านนาฏยศิลป์สร้างสรรค์และศิลปะการแสดงร่วมสมัย นักวิชาการด้านดนตรีพื้นบ้าน ศิลปินหมอลำพื้นบ้านอีสาน นักออกแบบการแสดงอิสระ ผู้แต่งกลอนลำเพลิน หมอลำเพลิน นักแสดงนางรำ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ดังนี้ กลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 18 คน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. สมุดบันทึกภาคสนาม สำหรับบันทึกข้อมูลทั่วไปจากการสังเกตในพื้นที่วิจัยเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด สิม และซูปแต้ม ลักษณะทางกายภาพ สถาปัตยกรรม เรื่องราวของซูปแต้มบนผนังสิม การถ่ายทอดท่ารำ รูปแบบการรำ การปฏิบัติท่ารำของศิลปินพื้นบ้านอีสานในปัจจุบัน และการแสดงทำรำนาฏยประดิษฐ์

2. แบบสัมภาษณ์ มีทั้งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่วิจัย ใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในประเด็นเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของสิม และ ซูปแต้ม ลักษณะทั่วไปของสิม สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของสิม การดูแลรักษา ความสำคัญของสิมต่อชุมชน การวิเคราะห์ซูปแต้มวรรณกรรมสังข์สินไชย ตอนด้านเทพกนิรีเพื่อนำมาสร้างสรรค์การแสดง การออกแบบทำนาฏยประดิษฐ์ การออกแบบเครื่องแต่งกายหมอลำเพลินร่วมสมัยรูปแบบการแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัย การปฏิบัติท่ารำในปัจจุบัน ปัญหาในการแสดงหมอลำเพลิน และการถ่ายทอดท่ารำ

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างสรรค์ศิลปะ การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ซูปแต้มวรรณกรรมสังข์สินไชย ตอนด้านเทพกนิรีเพื่อนำมาสร้างสรรค์การแสดง

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือและเอกสารงานวิชาการต่างๆ ทั้งที่เป็นหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความทางวิชาการ วรรณกรรมสังข์สินไชยในรูปแบบต่างๆ ในการนี้ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะในส่วนที่เชื่อมโยง หรือที่มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ และกรอบแนวคิดในการวิจัย และเป็นข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทสัมภาษณ์

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Studies) เก็บรวบรวมจากการจดบันทึกภาคสนาม (Field Note Records) บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียด เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยแยกการบันทึกในแต่ละประเด็นที่ทำการศึกษา และสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 18 คน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) จำนวน 20 คน จำนวน 30 คน โดยคำถามที่จะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์อุปสรรคแต่มีวรรณกรรมสังข์สินไช ตอนด้านเทพกนิรีเพื่อนำมาสร้างสรรค์การแสดง โดยผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการตอบโดยข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ทั้งหมดทำให้ทราบภาพสะท้อนข้อเท็จจริงตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ระยะที่ 2 แนวทางการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 2 ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการวิเคราะห์แนวทางในการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 18 คน นักวิชาการด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์และศิลปะการแสดง ร่วมสมัย นักวิชาการด้านดนตรีพื้นบ้าน ศิลปินหมอลำพื้นบ้านอีสาน นักออกแบบการแสดงอิสระผู้แต่งกลอนลำเพลิน หมอลำเพลิน และนักแสดงนางรำ

ระยะที่ 3 การสร้างสรรค์การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยจากการวิเคราะห์อุปสรรควรรณกรรมสังข์สินไช

ระยะที่ 3 เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Studies) และการศึกษาภาคสนาม (Field Studies) โดยการสังเกต (Observation) และการสัมภาษณ์ (Interview) ในการวิจัยระยะที่ 1 และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยจากการวิเคราะห์อุปสรรคแต่มีวรรณกรรมสังข์สินไช ผู้วิจัยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ในการสร้างสรรค์การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยจากการวิเคราะห์ อุปสรรคแต่มีวรรณกรรมสังข์สินไช โดยเชิญกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 18 คน ได้แก่ นักออกแบบการแสดงและดนตรีอิสระ (Choreographer) ผู้ประพันธ์คำร้อง นักแสดงนางรำ และผู้ขับร้อง เพื่อแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแก่ที่ประชุม เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูล หรือข้อสรุปเพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดง ประกอบด้วย การออกแบบลีลานาฏศิลป์ การออกแบบบทร้องกลอนลำ การออกแบบดนตรีประกอบ การออกแบบเวที และการออกแบบเครื่องแต่งกายที่ถูกต้องสมบูรณ์

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการตรวจสอบความตรง (Validity) ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงของข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกภาคสนามมาตีความและเรียบเรียงเพื่อถายย้อนกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครั้งเพื่อยืนยันความเชื่อถือได้ของข้อมูล การตรวจสอบด้วยวิธีการสามเส้า (Triangulation) การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล และด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ในส่วนของการสร้างสรรค์การแสดงมีการประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้อง ตามองค์ประกอบของการสร้างสรรค์การแสดงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ทำได้โดยการตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลก็จะนำมาวิเคราะห์หาคำความหมาย ความคล้ายคลึง ความแตกต่างอาจจะเป็นรูปแบบซึ่งเป็นข้อสมมติฐานชั่วคราวย่อย ๆ หลายสมมติฐาน และจากนั้นจะเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐานจนสามารถหาหลักฐานยืนยันได้ชัดเจน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. แนวความคิดและแรงบันดาลใจ อุปถัมภ์วรรณกรรมสังข์สินไชยตอนด้านเทพกนิรี เป็นเรื่องราวการเกี่ยวพาราสีของสินไชยกับนางกนิรีด้วยการหลงใหลในความงามดุจดังราวกับนางฟ้าที่ลงมาเมืองมนุษย์ เป็นการบอกเล่าเรื่องราวความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสินไชยกับนางเกียงคำ เมื่อมาพบเหล่านางกนิรีก็เกิดหลุมหลงในความงาม จนทำให้มีความต้องการที่จะอยากครอบครองไว้ สินไชยได้ตกหลุมรักนางกนิรีเกียงคำ ผู้ที่เป็นดังเทพธิดา ผู้ที่มีความงามเหนือใครได้ปวง จนบอกให้น้อง ๆ เดินทางไปก่อน เพื่อที่ตนจะได้อยู่กับนางกนิรีเกียงคำ สินไชยเข้าไปเกี่ยวพารีนางเกียงคำ จนได้นางมาเป็นเมีย เมื่อได้เสพสมภิรมย์หมายแล้วสินไชยได้ลานางกนิรีเกียงคำ และให้สัญญาว่าจะกลับมารับเมื่อทำภารกิจเสร็จแล้วจากนั้นก็ออกเดินทางต่อ ซึ่งด้านเทพกนิรีนี้เป็นเนื้อหาเพียงด้านเดียวในบรรดา 9 ด้านผจญภัยของสินไชย ที่แสดงถึงการพบรัก การสุขสมหวังในรัก และการพลัดพรากต่อคนที่รักเพื่อไปทำภารกิจในสำเร็จเสร็จสิ้นในการตามหาอัจฉริย์เป็นด้านที่มีหลากหลายอารมณ์ หลายอารมณ์ และมีความน่าสนใจในการนำไปสร้างสรรค์การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยเนื่องจากมีความเหมาะสมด้านการสร้างสรรค์การแสดง การสร้างสรรค์ดนตรี และการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย เพื่อนำเสนอแง่มุมความรักของสินไชยกับนางเกียงคำ รวมไปถึงลักษณะของการตีความใหม่โดยไม่ทำลายอารมณ์สทางวรรณคดีดั้งเดิม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน ยกคุณค่าหมอลำเพลินดั้งเดิมให้มีความเทียบเท่าระดับสากลได้

2. รูปแบบการแสดง แบ่งการแสดงออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เปิดฉากที่ผาจวงถ้ำอ่อน กล่าวถึงเหล่ากนิรีและพากย์เรื่องอาภักปิริยาของทุกคน

ช่วงที่ 2 เปิดฉากนางกนิรีเกียงคำ และบรรยายถึงความงาม

ช่วงที่ 3 พากย์เรื่อง สิ้นไซเดินดงเข้าสู่ด่านกนิรี พบเจอเหล่ากนิรีมากมาย และตกหลุมรักนางกนิรี จึงได้เข้าเกี่ยวนางเกียงคำ

ช่วงที่ 4 เกี่ยว ร้องสลับชายหญิง ต่อดนตรีจบ

3. การสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์และออกแบบลีลานาฏศิลป์จำนวน 120 ท่ารำ โดยคำนึงถึงการแสดงในรูปแบบใหม่แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของลำเพลินดั้งเดิมไว้ แต่ให้มีกลิ่นไอของนาฏศิลป์ตะวันตก เห็นได้จากลีลานาฏศิลป์ที่ใช้ท่าแบบบัลเล่ย์ เช่น การยืนบนปลายเท้า การยกเท้า การพอยท์เท้า การเคลื่อนไหวในลักษณะของการเต้น ผู้วิจัยยังคงคำนึงถึงความเป็นหมอลำเพลินเอาไว้ โดยได้ใช้การพ้อนรำแบบพื้นบ้านอีสาน พิจารณาถึงความสอดคล้องกับท่ารำแม่บทอีสานของนางฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปีพุทธศักราช 2536 ที่มีลักษณะท่ารำเลียนพฤติกรรมของสัตว์ปีก ได้แก่ ท่ากนิรีชมดอก ท่านกเจ้าบินวน ท่ายูงรำแพน ท่าแอ้งหย่อนขา ท่ากาตากปีก ท่าอีแหลวบินเขินเอาไก่อ้น้อย และท่าอีเกียจับไม้ นำมาประยุกต์ให้เข้ากับการแสดง ให้มีความที่อ่อนช้อยสวยงาม สนุกสนาน และใช้การย่ำจังหวะแบบลำเพลิน ในการสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์นี้ ผู้วิจัยยังต้องคำนึงถึงการดำเนินเรื่องราวของตัวละครจากวรรณกรรมเพื่อเป็นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เพื่อให้เกิดอรรถรสในการรับชม โดยได้ศึกษาท่าทางหรืออิริยาบถของนางกนิรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือการสวมปีกและหาง การแสดงออกถึงลักษณะอาภักปิริยาต่างๆ ของนก เพื่อให้คนดูเข้าใจถึงตัวละครหรือนักแสดงมากขึ้นอีกด้วย

ภาพที่ 1 การสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์

4. การสร้างสรรค์บทร้องกลอนลำ ผู้วิจัยได้นำวรรณกรรมสังข์สินไซที่ปริวรรตโดยจินดา ดวงใจ (2544) ที่เขียนเป็นนิทานคำกลอนโบราณภาคอีสาน ซึ่งมีความโดดเด่นและน่าสนใจ โดยนำมาประพันธ์เป็นบทร้องกลอนลำใหม่สำหรับการแสดงชุดนี้

5. การสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดง ใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองอีสาน และดนตรีสากล โดยเน้นการเดินทำนองลำเพลินเป็นเครื่องหลักในการแสดง สามารถนำดนตรีตามลักษณะพื้นบ้านอื่นๆมาประยุกต์ใช้ เช่น พิณ แคน ปี่ภูไท และเครื่องดนตรีสากล เพื่อสร้างสีสันทางดนตรีโดยนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้บางช่วงเพื่อให้ เกิดความน่าสนใจใช้รูปแบบจังหวะมีตั้งแต่ช้า ปานกลาง และเร็ว เพื่อเสริมอารมณ์ในการแสดงพื้นบ้านที่เน้นความสนุกสนานประพันธ์คำร้องโดยใช้กลอนลำเพลิน จากเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วนำมาสร้างสรรค์ดนตรี โดยโครงสร้างดนตรี แบ่งออกตามเนื้อหาของการเล่น โดยมียุทธศาสตร์ของดนตรีที่กำหนดไว้คือ ดนตรีลำเพลินหรือหมอลำเพลิน ที่ใช้ทำนองลำเพลินในการดำเนินทำนองหลักของการแสดง ทั้งนี้ได้ต้องการนำเสนอในลักษณะของดนตรีร่วมสมัย จึงได้หยิบยกนำจังหวะและลักษณะของดนตรีตะวันตกเข้ามาร่วมด้วยเช่น จังหวะดิสโก้ จังหวะเซมบ้าและดนตรีร็อค เป็นต้น นำมาเรียบเรียงตามรูปแบบและอารมณ์ของการแสดง แบ่งออกเป็น 4 ท่อนคือ

5.1 บรรยายเรื่องราวเนื้อหา ด้วยบทพยางค์ที่บอกเล่าเรื่องราวความรักของสินไซและนางเกียงคำ ด้วยดนตรีที่สื่อให้รู้สึกถึงบรรยากาศ ณ ด้านของเหล่ากษัตริย์กำลังลงเล่นน้ำ และเปิดตัวนางเกียงคำด้วยกายร้องลำ บรรยายถึงความงามของนาง โดยเลือกใช้ทำนองลำเพลิน ประกอบกับเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด ทั้งดนตรีตะวันตกและดนตรีอีสาน

5.2 บรรยายเรื่องราวเนื้อหา ในขณะที่สินไซได้เดินทางผ่านเข้าด้านกษัตริย์และได้มาพบกับนางเกียงคำ ได้แนะนำตัวเองพร้อมกับหลงใหลในความงามของเกียงคำจึงเกิดการร้องลำเกี่ยวพาราสิ ดนตรีในท่อนนี้จะเป็นดนตรีแนวร่วมสมัยโดยใช้จังหวะเซมบ้า และดิสโก้ เป็นดนตรีนำเข้าสู่บทร้องลำ

5.3 เป็นการเกี่ยวพาราสิระหว่างสินไซกับเกียงคำ โดยโต้ตอบกันไปมา ดนตรีท่อนนี้เน้นที่การขับร้องและให้คำร้องเด่นกว่าดนตรี จึงเป็นดนตรีดั้งเดิมตามแนวเพลงลำเพลิน และผสมกับทำนองเพลงลูกทุ่งแบบใหม่เพื่อให้เพลงมีสีสันมากขึ้น

5.4 เป็นดนตรีท่อนที่ต้องการให้สินไซกับเกียงคำเกี่ยวพาราสิกันโดยใช้ท่าทางจึงใช้ดนตรีและทำนองตอนต้นของเพลงมาเพื่อเป็นดนตรีปิดเพลงด้วย เพื่อทำให้เกิดภาพจำของเพลงที่น่าสนใจ

6. การสร้างสรรค์ฉากและเวที ใช้โทนสีวรรณะเย็น คือ สีคราม สีเหลือง สีขาว สีเขียว สีน้ำตาล และสีดำ ตามที่ได้ปรากฏบนผนังสี และลักษณะของฉากที่สอดคล้องกับชุดบั้ง

เพื่อให้สะท้อนอัตลักษณ์ของฮูปแต้ม มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับแนวคิดในการแสดง ผู้วิจัยมีหลักการคิดและออกแบบโดยใช้หลายวิธีประกอบกัน เพื่อให้ได้ ฉากและเวทีที่เหมาะสมกับการแสดงและเรื่องราวนั้น ๆ เป็นไปตามการวิเคราะห์ตีความ ตามองค์ประกอบดังนี้

6.1 บอกสถานที่ตามจริง ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลรายละเอียดของการแสดง เรื่องราวและสถานที่ในวรรณกรรมสังข์สินไช้เป็นอย่างดี แล้วเลือก ปรับ เปลี่ยน ให้เหมาะสมกับพื้นที่เวทีการแสดง

6.2 ผู้วิจัยได้คำนึงถึงการกระทำของตัวละครเป็นหลัก ในแต่ละเหตุการณ์ ตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง ตัวละครทำอะไร เพื่ออะไร และทำไม การกระทำของตัวละครจะเป็นตัวกำหนดการออกแบบพื้นที่เวที ผู้วิจัยจะออกแบบสิ่งแวดล้อมทั้งหมดเพื่อสนับสนุนการสื่อความหมายที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร อาจยกพื้นเวที หรือสร้างองค์ประกอบต่างๆ ที่จัดวางบนเวที

6.3 การสร้างบรรยากาศและอารมณ์ของเรื่อง ซึ่งถือเป็นภาพรวมของเรื่องทั้งหมด โดยใช้องค์ประกอบศิลป์ เช่น สายเส้น รูปทรง รูปร่าง วัสดุพื้นผิว สี ฯลฯ มาสื่อความหมายให้ได้บรรยากาศของเรื่อง

ภาพที่ 2 การสร้างสรรค์ออกแบบฉากและเวที

7. การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย การออกแบบเครื่องแต่งกายสร้างสรรค์จากฮูปแต้มเป็นหลัก ผวนกับจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ เพื่อสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะการแต่งกายตามวรรณกรรมสังข์สินไช้ที่ปรากฏบน ฮูปแต้ม โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) รูปแบบต้องมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดในการแสดง 2) วัสดุและคุณสมบัติวัสดุที่ใช้ศึกษาต้นแบบจากท้องถิ่น เลือกใช้วัสดุ ที่มีคุณสมบัติระบายความร้อนได้ดีเหมาะสมกับรูปร่าง และไม่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวของร่างกาย 3) กลุ่มสี และลวดลายประกอบเน้นใช้โทนสีเดียวกับฮูปแต้มวรรณกรรมสังข์สินไช้ 4) เทคนิคการตกแต่ง องค์ประกอบทั้งหมดควรสัมพันธ์กับแนวคิดในการแสดง สื่อถึงอัตลักษณ์ฮูปแต้มวรรณกรรมสังข์สินไช้ได้อย่างเหมาะสม

การออกแบบเครื่องแต่งกายของตัวละครเอก หรือนางเกียงคำ ผู้วิจัยได้ออกแบบจากการวิเคราะห์ตัวละครจากอุปแต้มที่ปรากฏบนผนังสีแล้วนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดการแต่งกายในรูปแบบใหม่ตามจินตนาการของผู้วิจัยคือ นางเกียงคำเป็นกษัตริย์ที่มีรูปร่างน่าตาสวยงาม มีลักษณะของการสวมปีกสวมหางอวดโฉม องค์กรเอว ผิวนวลผุดผ่อง ตั้งนางฟ้านางสวรรค์ โดยเครื่องแต่งกายประกอบด้วย ชฎาเครื่องทองประดับขนนก สวมต่างหู กรองคอประดับขนนก รัตตันแขนประดับขนนก สวมกำไลมือ สวมบอดี้สูทเต็มตัวประดับลวดลายหน้าอก ผ้านุ่งระบายประดับด้วยเครื่องเพชรล้ำเพลิน รัตข้อเท้าประดับขนนก สวมหางนก

การออกแบบเครื่องแต่งกายของตัวละครเอก หรือท้าวสินไซ ผู้วิจัยได้ออกแบบจากการวิเคราะห์ตัวละครจากอุปแต้มที่ปรากฏบนผนังสีแล้วนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดการแต่งกายในรูปแบบใหม่ตามจินตนาการของผู้วิจัยคือ ท้าวสินไซมีบุคลิกที่สง่า งามอาจ เก่งกล้า เป็นบุรุษที่เพียบพร้อมด้วยน้ำตาและฐานะ การออกแบบเครื่องแต่งกายจะต้องส่งเสริมให้ตัวนักแสดงมีความสง่างาม ทะมัดทะแมง และมีความผสมผสานการแต่งกายแบบพื้นบ้านอีสานกับตะวันตก อย่างลงตัว การแต่งกายของตัวละครเอกสินไซประกอบด้วย เครื่องศีรษะทอง กรองคอ รัตตันแขน สวมผ้านุ่ง สนับเพลผ้าไหมมัดเอว ปล้อยชายสไบสองข้าง กำไลข้อเท้า นุ่งกางเกงบอดี้สูท การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักแสดงตัวรอง ผู้วิจัยได้ออกแบบจากการวิเคราะห์ตัวละครจากอุปแต้มที่ปรากฏบนผนังสีแล้วนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดการแต่งกายในรูปแบบใหม่ตามจินตนาการของผู้วิจัย มีลักษณะคล้ายกันกับตัวเอก แตกต่างกันตรงการใช้สีผ้า โดยเครื่องแต่งกายประกอบด้วย ชฎาเครื่องทองประดับขนนก สวมต่างหู กรองคอประดับขนนก รัตตันแขนประดับขนนก สวมกำไลมือสวมบอดี้สูทเต็มตัวประดับลวดลายหน้าอก ผ้านุ่งระบายประดับด้วยเครื่องเพชรล้ำเพลิน รัตข้อเท้าประดับขนนก สวมหางนก

ภาพที่ 3 เครื่องแต่งกาย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์หมอลำเพลินร่วมสมัยจากการวิเคราะห์ซูบแต่็มวรรณกรรมสังข์สินไชยครั้งนี้ มีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่วิจัยและการศึกษาเอกสารพบว่า สิมและซูบแต่็มในพื้นที่วิจัยจากวัดทั้ง 5 แห่ง ถึงแม้ว่าจะอยู่คนละที่ แต่มีองค์ประกอบในหลายส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมหนึ่งแพร่กระจายไปสู่อีวัฒนธรรมหนึ่ง โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมใหม่ เกิดจากการติดต่อสื่อสารกันระหว่างของผู้คนในสังคมที่ต่างวัฒนธรรมกัน และต่างแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่กันและกัน เช่นเดียวกับชมิตท์ (Wilhelm Schmidt, 1939) ที่ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมหนึ่ง ๆ จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่น ๆ ได้ต้องยึดหลักว่าวัฒนธรรม คือความคิด และพฤติกรรม (ผลของความคิด) ที่ติดตัวบุคคล บุคคลไปถึงที่ใดวัฒนธรรมก็จะไปถึงที่นั่น สิมถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญที่สุดของวัด เป็นพื้นที่สำหรับประกอบการทำสังฆกรรม พิธีบวช และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจของสงฆ์ ลักษณะรูปแบบ แนวคิด และเทคนิคการก่อสร้าง อันเกิดจากความเชื่อ ตลอดจนการแก้ปัญหาของช่างพระสงฆ์ และชาวบ้านร่วมมือกันก่อสร้างด้วยความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ที่สืบทอดแนวคิดและรูปแบบ ตลอดจนเทคนิควิธีการ เกิดเป็นเอกลักษณ์อันสะท้อนให้เห็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี เกิดเป็นอัตลักษณ์ของสังคมอีสานได้เป็นอย่างดี จึงอาจกล่าวได้ว่า สิม เป็นศาสนสถานที่เปรียบได้กับศูนย์กลางของความเชื่อ และศรัทธาของคนในชุมชน เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชน ลงขัน ลงแรง ร่วมมือกันสร้างที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นระบบที่มีส่วนสนับสนุนให้โครงสร้างชุมชนคงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะชุมชนมีกระบวนการทางสังคม ได้แก่ ศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาที่ทำให้ชุมชนเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาลินอสกี (Malinowski, B., 1916) ที่มองว่าหน้าที่ทางสังคม เป็นส่วนสนับสนุนให้โครงสร้างสังคมคงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะสังคมมีกระบวนการทางสังคมที่ทำให้สังคมเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ส่วนการสร้างสรรค์การแสดงหมอลำเพลินร่วมสมัยจากการวิเคราะห์ซูบแต่็มเป็นการนำศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับสมัยนิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมในปัจจุบันการสร้างสรรค์รูปแบบ กลวิธีในการรำ ผสมกับองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อสื่อความหมายของการแสดง ให้มีความชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องหลักทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ที่ได้กล่าวถึงว่า สุนทรียภาพทางด้านนาฏศิลป์จะเกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์หรือนาฏกรรมทุก ๆ ด้านให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องเชื่อมโยงกันเป็นสิ่งสำคัญจึงจะทำให้เกิดความงามอย่างสมบูรณ์ได้ (ยูทศิลป์ จุฑาวิจิตร, 2539) และทฤษฎีทางศิลปะในเรื่องของ

“ความกลมกลืน (Harmony) และดุลยภาพ (Balance) นำมาใช้ ผสมผสานองค์ประกอบทั้งหมด จนเกิดเอกภาพ (Unity) ที่สอดคล้องกับแนวคิดในการแสดง โดยใช้หลักและวิธีการในการสร้างสรรค์ที่คำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ในทุกด้าน สอดคล้องกับปรารถนา คงสำราญ ที่ได้สร้างสรรค์และค้นหาแนวทางในการออกแบบนาฏศิลป์ที่ได้แรงบันดาลใจจากจินตนาการของผู้พิการทางสายตา ที่คำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ที่ประกอบไปด้วย บทบาทการแสดง การออกแบบลีลา การออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เสียงและดนตรี การออกแบบฉากเวที (ปรารถนา คงสำราญ, 2554) เช่นเดียวกับ กิตติกรณ นพอดมพันธ์ ที่ได้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยจากสัญลักษณ์ดอกบัวในพุทธศาสนา คำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ตรงตามวัตถุประสงค์ทุกประการ (กิตติกรณ นพอดมพันธ์, 2554) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ขวัญแก้ว กิจเจริญ ที่ได้ศึกษาการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพท่าเต้นของนราพงษ์ จรัสสร และฐาปนีย์ สังสิทธิวงค์ ที่ได้สร้างสรรค์ละครเพลงร่วมสมัย เรื่อง ศิลปินผู้บุกเบิกนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย ต่างให้ความสำคัญต่อการสร้างสรรค์การแสดงที่ต้องครบถ้วนในองค์ประกอบทางการออกแบบนาฏศิลป์ (ขวัญแก้ว กิจเจริญ, 2558); (ฐาปนีย์ สังสิทธิวงค์, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์อุปสรรควัฒนธรรมสังขลิตนไฮตอนด้านเทพกนิรีเพื่อนำมาสร้างสรรค์การแสดง จะต้องศึกษาประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัฒนธรรมอย่างละเอียดและรอบคอบเพื่อเป็นประโยชน์และส่งผลต่อสังคมในการศึกษากระบวนการทำรำและแนวคิดการสร้างสรรค์การแสดง ให้คงอยู่ไปกับสังคมอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ผลการวิจัยยั่งยืน ในส่วนของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสังคมและศิลปวัฒนธรรมเกิดองค์ความรู้ด้านศิลปะการแสดง สามารถนำไปพัฒนาเพื่อสร้างชุดการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานชุดอื่น ๆ ที่ได้ทำรำต้นแบบจากท่ารำของการแสดงชุดนี้ และใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะ สาธิตนาฏศิลป์ เพื่อใช้เป็นท่ารำต้นแบบในการสร้างนวัตกรรมการศึกษาเกี่ยวกับการฟ้อนรำเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้สูงขึ้นตามเกณฑ์ หรือมากกว่าเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษา และเพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกรรม นพอดมพันธ์. (2554). การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยจากสัญลักษณ์ดอกบัวในพุทธศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญแก้ว กิจเจริญ. (2558). การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากภาพท่าเต้นของนราพงษ์ จรัสศรี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2520). เพลงพื้นเมืองอีสาน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- จินดา ดวงใจ. (2544). นิทาน สังข์ศิลป์ชัย คำกลอนภาคอีสาน. ขอนแก่น: คลังนาฏกรรม.
- ฐาปนีย์ สังสิทธิ์วงศ์. (2558). การสร้างสรรค์ละครเพลงร่วมสมัย เรื่องศิลป์ผู้บุกเบิกนาฏยศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรารธนา คงสำราญ. (2554). การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากจินตนาการของผู้พิการทางสายตา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ แพงเงิน. (2534). กลอนลำภูมิจัญญาของอีสาน. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พรีนติ้งเฮ้าส์.
- ยุทธศิลป์ จุฑาวิจิตร. (2539). เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชา 0606201. ใน Aesthetics of Performing Arts สุนทรียศาสตร์ทางศิลปะการแสดง. มหาสารคาม: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Malinowski, B. (1916). Magic, Science and Religion and Other Essays. Glencoe: Free Press.
- Wilhelm Schmidt. (1939). The culture historical method of ethnology: the scientific approach to the racial question. New York: Fortuny's.